

A középfokú könyvtárosképző tanfolyam egy hallgató szemével

Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központja által elindított új szervezetű, középfokú könyvtárosképző tanfolyamot örömmel fogadták a szakképesítés nélküli könyvtárosok, mert a helyi szervezésű középfokú oktatást csak szükségmegoldásnak tekinthették. Ez az oktatási forma sokoldalú szakmai, politikai és általános műveltségi anyagot nyújt a hallgatóknak. A saját szakterületén kívül — aminek ismeretanyagát és tennivalóját eddig esetleg csak „rutin” alapján sajátította el — a hallgató a könyvtár összes munkaterületébe bepillantást nyer, és így be tudja illeszteni részmunkáját a könyvtár munkájának egészébe. A tanfolyam megismerteti a hallgatót a marxista világnézet alapjaival; áttekintést ad elméleti alapvetéssel a gyakorlati könyvtári munkáról, és alapvető könyvismereteket nyújt.

Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy a tanfolyam szervezeti felépítése jó. Időtartama öt félév, minden félév végén vizsgáznak a hallgatók. Félévenként kétszer háromnapos konferencián vesznek részt: az elsőn előadásokat hallgatnak, a másodikon szemináriumi módszerrel megvitatják az anyagot. A konferenciák közötti időben házi feladatokat dolgoznak ki, ami a folyamatos tanulást segíti elő.

Az 1959—61-ben végzett hallgatóknak kevesebb anyaggal kellett megbirkózniuk, kevesebb házifeladatot kellett készíteniük, mint a mostani tanulóknak. Évről évre nő az anyag mennyisége és színvonala, ennek következtében a háromnapos — napi 8 órás — konferenciák egyre fárasztóbbak. Az előadók nem támaszkodhatnak minden esetben a kiadott jegyzetekre, mert azok — sajnos — több esetben nem ennek a tanfolyamnak a színvonalához készültek és kénytelenek a teljes anyagot a vizsgatételeknek megfelelően átdolgozva előadni. Erre pedig a konferenciák keretében biztosított 2—3, esetleg 4 óra kevés. Egyes tantárgyak aránytalanul nagy helyet foglalnak el a konferenciák idejében.

Helyeseljük, hogy házi feladatokkal is elősegítik a folyamatos tanulást, így a jegyzetekben tanult elméletet gyakorlatilag is rögzíti a hallgató. Viszont a házi feladatok adagolásánál nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a tanfolyam résztvevői napi 8 órát — vagy még többet — dolgoznak a könyvtárak különböző szakterületein és néha csak a második munkák után szakíthatnak időt a tanulásra. A tanfolyam ugyanis semmi ta-

nulmányi szabadságot, vagy kedvezményt nem biztosít. Vizsgáljuk meg például az első évfolyam 2. félévének házi feladatát február végétől március 30-ig:

Könyvtártanból összesen kellett állítanunk egy 50 tételből álló témakatalógust, szerkesztenünk egy 50 tételes bibliográfiát, és készítettünk 40 darab címléírást. Ez összesen 140 tétel. A második évfolyamnak ugyanebben az időszakban 38 folyóiratcikket kellett szakoznia. Az általában elfogadott normák alapján legalább 5—6 napot vesz igénybe a házi feladat rendes és pontos elkészítése. Ajánlatos lenne a házi feladatok mennyiségének csökkentése, mert ha túlságosan nehéz, vagy túlságosan sok a házi feladat, a hallgatók egy része másolással, vagy munkamegosztással készíti el a feladatot. A tanfolyamnak pedig ez nem lehet a célja.

A tanulmányi anyagot vizsgálva — ha összehasonlítjuk az 1959—61-essel — megállapíthatjuk, hogy *nagy mértékben elméleti síkra toldott*. A tantárgyak gyakorlati részéből — amire a legnagyobb szükség lenne — minden évben kevesebbet kapnak a hallgatók. Ha figyelembe vesszük, hogy a hallgatók 80%-a közművelődési könyvtárban dolgozik, és hogy a tanfolyamon résztvevő tudományos könyvtári dolgozók is többnyire technikai feladatot látnak el könyvtárunk munkájában, akkor — a gyakorlat hátrányára — „tudományos síkra” való toldást nem lehet helyeselni.

Például tanfolyamunkon a modern, a gyakorlatban mindennap használt könyvek címléírása helyett a *régi és ritka könyvekre fektetik a súlyt*. A könyvismeretnél *sok olyan külföldi bibliográfiát* kell a hallgatóknak megtanulniuk, amit — a bibliográfiák hiányában — nincs és nem is lesz módjukban kézbe venni.

A politikai képzés anyaga nem megállapodott. A három tanfolyamnak három féle tematikája volt, és az anyag elosztása aránytalan. Például a mostani 2. évfolyamnak az első év első félévében a dialektikus és történelmi materializmus volt a tananyaga, a második félévben a politikai gazdaságtan, a harmadikban tudományos szocializmus, a negyedik félévben pedig a művelődéspolitiká. Az első és a negyedik félév anyaga sem mennyiségben, sem színvonalban nem arányos. A színvonal a felsőfokú képesítést adó iskolákéval vetekszik. (Tudományos szocializmusból például a múlt félévben a tematika csak beszámolót írt elő. Ehelyett a pécsi főiskolai előadók vizsgát

követeltek főiskolai szinten.) A politikai előadók egy része nem könyvtáros, így nem ismeri a könyvtári követelményeket. A tananyagul kijelölt „A marxizmus—leninizmus alapjai” című tankönyv nehéz és több vonatkozásban már elavult.

A könyvismeret, bibliográfia tárgykörben a „Bibliográfiai alapismeretek” c. jegyzet a tanfolyam színvonalának megfelelő, ellenben a *könyvismereti jegyzetek nagy része nem felel meg a könyvtárosképző tanfolyam céljainak*. Például: a Matematika — Fizika — Kémia — Biológia c. füzet részletesen ismerteti a tudományágak felosztását, de semmi bibliográfiai adatot nem tartalmaz. (Mindössze a jegyzet végén ismerteti néhány alapfokú ismeretterjesztő könyv tartalmát.) Ebben az évben már kiadtak hozzá egy pótfüzetet. Horváth Tibor: „Tájékozódás a természettudományok irodalmában” című füzeté adja a tulajdonképpeni könyvismereti részt. A továbbképzés szempontjából nagyon jó Dániel György: Csillagászat — Földtan — Földrajz c. jegyzete. A könyvismereti jegyzeteket gyakorlott könyvtárosoknak, könyvtáros szemlélettel kellene megírniuk.

A *könyvtártan anyaga kevés* és részben már nem korszerű (Sallai—Sebestyén: A könyvtáros kézikönyve), a többi tárgyakhoz mérten szinte csak vázlat. *Nincs szó a jegyzetben a szabadpolcos rendszerről*, a modern könyvtár-építésetről; az olvasószolgálati rész eléggé túlhaladott, kevés szó esik a könyvtárak modern propaganda eszközeiről. Kiss Jenő: Könyvtárügy c. jegyzete a könyvtárhálózati részt egészíti ki, és sajnos csak a vizsgán tudtuk meg, hogy felosztása egyes helyeken téves. A hallgatók szívesen fogadnák, ha egy *korszerű* könyvtártani jegyzettel bővülne jegyzetkészletük.

Az eredeti tantervi előírások szerint az alapfokú nyelvkönyv megtanulása volt kötelező, ebből a hallgatók félévenként írásban számoltak be. Ebben az évben már a szóbeli vizsga is kötelező lett, és szakszöveget kell fordítani, amelynek megtanulása meglehetősen sok időt vesz el a hallgatók idejéből. A mostani másodévesek németből és franciából olyan nehéz szakszöveget kaptak, aminek lefordítása nem kétéves tanulást, hanem a nyelvben való teljes jártasságot kívánja meg. Nap mint nap tapasztaljuk, hogy mennyire fontos és nélkülözhetet-

len egy könyvtárosnak legalább két idegen nyelv olvasása. De két év alatt magánúton nem lehet megtanulni beszélni. Be kellene tehát érni annyival, hogy két év alatt elsajátítsuk az olvasást és a szótár segítségével való fordítást.

Felvetődik az a kérdés is, hogy a 120-as gépírás elsajátítható-e levelező oktatás keretében. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy nem.

Ebben a tanévben gyarapodott a tantárgyak száma a neveléslelektannal. Harsányi István: A könyvtáros nevelőmunkája című 216 oldalas jegyzete mindössze 83 oldalon foglalkozik a könyvtáros tulajdonképpeni nevelő munkájával, de ebben is alig van olyan neveléslelektani fejtegetés, amit a *Sallai—Sebestyén-féle* kézikönyvben sűrítve már ne tanultunk volna. A jegyzet többi része általános neveléslelektani kérdésekkel és főleg gyermekpszichológiával foglalkozik.

Osztályozásból kapjuk a legtöbb hasznos, gyakorlati útmutatást.

Fejtegetésünk talán úgy hat, mintha a legtöbb tantárgynál túlzottan tartanánk a követelményeket és kifogásolnánk az elméleti síkra való tolódást. Távolról sem! Mi mindezt szívesen és kedvvel tanulnánk, ha ellenében megfelelő szakképesítést kapnánk. Két év utáni tanulásként kapott képesítésünk nem egyenértékű egy technikus oklevéllel sem. Azt sem tudjuk, hogy a készülő képesítési rendeletben milyen mértékben ismerik el. A tanfolyam ideje alatt semmiféle munkaidő-kedvezményben nem részesülünk, kivéve a konferenciák és a vizsgák 2—3 napját. Mi szívesen tanulunk magasabb fokon is, hisz a fejlődés óriási ütemét a mindennapos tanulással, önképzéssel tudjuk csak követni.

Kérésünk, a jelen körülmények minden oldalú mérlegelése után, hogy a *tanfolyam gyakorlati részét bővítsék*, mert a tanultakat csak így tudjuk nagyobb mértékben felhasználni a mindennapos munkában. Ha pedig a túlsúlyban tudományos, elméleti síkra tolódott tanfolyam anyaga változatlanul marad, akkor bizonyára méltányos az a kérés, hogy ehhez biztosítsanak tanulmányi szabadságot, és a hallgatók nyerjenek a követelményeknek megfelelő képesítést.

Magyar Józsefné

(Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács kibővített oktatási szakbizottsága kétnapos ülésen tárgyalta meg a középfokú könyvtárosképző tanfolyam tantervét. A vita foglalkozott a fenti cikkben felvetett kérdésekkel is. A problémára visszatérünk. — A SZERK.)